

A SZENTÁBRAHÁMI SZÜLETÉSŰ ISZTOJKA MÁTÉ KÉSZÜLENDŐ ÉRTEKEZÉSÉBEN A NAGYAPIJA ÁLTAL ISMERT MESÉKET DOLGOZZA FEL

Családcentrikus és hagyományörző gábor cigányok

A család fontosságáról, szokásokról, oktatásról, fiatalkori házasságkötésről beszélt lapunknak Isztojka Máté. A kincses városban tanuló gábor cigány gazdag kultúrájuk megismertetését tűzte ki célul.

» BEDE LAURA

A cigánysággal kapcsolatos előítéletek felszámolásához szeretne hozzájárulni Isztojka Máté, aki ugyanakkor gazdag kultúrájukat ismerteti meg a világgal. A Hargita megyei Szentábrahámon született gábor cigány célja megvalósításához az etnográfát, illetve a társadalomkutatást véli a legalkalmasabb területnek. A kincses városi néprajz szakon folytatott kutatásának valós tényeken alapuló információit szeretné továbbadni. Most készülő államvizsga-dolgozatában a nagyapja által ismert meséket dolgozza fel. „Nagyapám repertoárjában főként varázsmesék szerepelnek, de helyet kapott néhány bohózat is például Ceaușescuról vagy Istenről. Vannak pajzán történetek is, ezeket nem merem mesének nevezni, bár nagyapám szájában minden mesévé változik” – mondta el a Krónika érdeklődésére a 21 éves hallgató, aki azt tűzte ki célul, hogy a gábor cigány közösségben manapság megfigyelhető mesemondási alkalmakat összehasonlítsa a régi, több mint 50 évvel ezelőtti – amikor nagyapja gyerek volt – történésekkel.

Hagyományörzés a mindennapokban

A ragyogóan kék szemű, hagyományosan bajuszt viselő Máté a cigányok csoportosításáról is beszélt lapunknak. Mint kifejtette, a néprajztudomány 12 csoportot különböztet meg nyelvjárás, ruházat alapján. Szentábrahámon kétfajta él: gábor cigányok és hungurok – utóbbit magyar vagy házi cigányként emlegetik még. Lényeges különbség közöttük, hogy a gábor cigányok őrzik hagyományukat, beszélik a nyelvet, a nők még mindig ráncos szoknyát viselnek, illetve a férfiak széles karimájú kalapot, lakkcipőt hordanak; a házi

Isztojka Mátét nem különböztették meg nemzetisége miatt, mindig pozitívan viszonyultak hozzá

cigány pedig már egyáltalán nem beszéli a nyelvet, és nem veszi fel a népviseletet – mutatott rá a fiatal.

Hagyományokkal kapcsolatban elmondta, ez a népviseletben mutatkozik meg a leglátványosabban, de a házasságkötési szokások is eltérnek a magyarok vagy házi cigányok tradíciójától. A gábor cigányoknál még él a kikérés hagyománya, valamint a mitapénz, amelyet örömpénzként lehetne lefordítani. Az apák pénz adnak annak öröme, hogy gyermekük megfelelő házasságot kötött, és így tudják megosztani boldogságukat a vendégekkel. Ez valójában a fiú édesapjának kötelessége, de általában mindkét apa ad pénzt az új családnak.

„Sokan negatívan viszonyulnak ahhoz, hogy megvették a lányt, de nem konkrét adásvételről van szó, nem tárgyként kezelik a fiatalokat, hanem egyszerűen így épült be a nyelvünkbe, míg a magyarban úgy mondják, hogy elvették a lányt. A menyasszonynak jogában áll beleszólni a párválasztásba, de egyértelmű, hogy a 14 éves lány vagy 16 éves fiú nem feltétlenül tudja eldönteni, mi lenne a megfelelő házassági ajánlat számára. Az sem biztos, hogy érti a szerelem jelentését, jelentőségét” – fogalmazott Isztojka Máté. Hozzátette, természetesen, ha nem tetszik a lánynak a fiú, vagy fordítva, akkor a szülők ezt megérik, főleg napjainkban, a 21. században. Rámutatott, régebbi tényleg léteztek előre elrendezett házasságok, amikor a szülők megegyeztek a fiatalok frigyéről, akár még születésük előtt.

Generációs tapasztalatátadás

„Nálunk a család a legfontosabb, ezen alapul minden, ha nincs családod, akkor igazából senki vagy. Ezt én is így gondolom, hogy család nélkül nem vagy igazán ember. Valószínűleg ezért házasodnak olyan fiatalon, hogy a szülő, nagyszülő vagy dédnagyszülő tudja átadni megfelelően tapasztalatát. Mert én úgy ismerhettem meg a dédnagyszüleimet, hogy még ép elméjük volt, és nem biztos, hogy a mai világban mindenkinek megadatik az, hogy a dédnagyszüelivel tudjon kommunikálni, tapasztalatot átvenni” – magyarázta a fiatal gábor cigány.

A fiatalon kötött házasság egyik negatívuma, hogy háttérbe szorul az iskola, ennek ellenére Máté elvégezhette a középiskolát, és a felsőoktatási képzés lehetőségét is kihasználhatja. „Szerencsére a szüleim nagyon nyitottak a továbbtanulás tekintetében, bizonyos megkötések között, mert nem szeretnék, hogy még 5-6 évet tanuljak. Már a középiskolát is viszonylag nehezen kezelték, az egyetemem még nehezebben, a mesterről nem is beszélve. Amikor eljöttem egyetemre, azt nehezményezték, hogy távol leszek a családtól, s lehet nem térek vissza” – fogalmazott a néprajz szakos hallgató.

A cigányság megmaradása

Kifejtette, az, hogy a fiatalok nem járnak tovább iskolába, erős önvédelmi mechanizmus: a lány ne szeressen bele magyar fiúba, vagy for-

dítva. Nála is fennáll ez a veszély, a szülei rettentően félnek ettől, és nem mintha elítélnének bármely nemzetiséget, csak egyszerűen azt szeretnék, hogy erősödjön és megmaradjon a cigányság.

„Nagyon negatív dolognak tartom azt, hogy a lányok nem tanulhatnak, de ha belegondolunk, akkor nem feltétlenül van erre szükségük. Tudom, hogy rosszul hangzik, de alapvetően arra nevelik őket, hogy feleségek legyenek – és tudom, hogy ez is rosszul hangzik. De valójában szép dolog, és sokan 14-16 évesen készen állnak, éretten viszonyulnak a házasság élethez” – mondta az egyetemista. Rámutatott, amikor a fiatalok összeházasodnak, a fiú édesanyja megfogadja a lány édesanyjának, hogy ő lesz ezután a pótanja. Tehát megmarad a gyerek-szülő viszony, és amint megszületik az első gyerek, vagy amikor már nagyobb lesz, elköltözik saját házába. A fiatal házaspárt folyamatosan segíti mindkét család, amíg önállósodni tudnak.

Befogadó egyetemista közösség

Máté szerint ha nem cigány lányt venne el, a szülei valószínűleg egy idő után megértenék, hogy szerelembe esett például egy magyar lánnyal. De a környezetében vannak olyan emberek, akik nem nemzetiségbelihez mentek férjhez, vagy nem olyan személyt vettek el, és a cigány mikrotársadalom valamilyen szinten semleges félnek tekintik. S mivel esetükben a család elég nagyszámú, ha nem őrzi a hagyományokat, lehet elveszti ezeket az embereket.

„A közösségi eseményeken néha én is kívülállónak érzem magam. Egyértelműen mindenki odajön és megölel, de mivel nem abban a közegetben szocializálódtam, nincsenek olyan társasági képességeim, amellyel megfelelően be lehetne illeszkedni a gábor cigány közösségbe” – mondta Isztojka Máté, aki szerint egyetemistatársai teljesen természetesen viszonyultak hozzá. Úgy tapasztalta, hogy eddig élete során az emberek mindig pozitívan fogadták, és nem különböztették meg nemzetisége miatt.

» „Nálunk a család a legfontosabb, ezen alapul minden, ha nincs családod, akkor igazából senki vagy. Ezt én is így gondolom, hogy család nélkül nem vagy igazán ember. Valószínűleg ezért házasodnak olyan fiatalon, hogy a szülő, nagyszülő vagy dédnagyszülő tudja átadni megfelelően tapasztalatát” – magyarázta a fiatal gábor cigány.

Emlékérméket adtak ki a Queen együttes tiszteletére Angliában

» KRÓNIKA

A Queen együttes tiszteletére emlékérméket bocsátott ki a Királyi Pénzverde. Közleményük szerint a Queen az első brit rockegyüttes, amely egyazon érmén szerepel II. Erzsébet királynővel. A pénzverde a Zenei legendák című új sorozata keretében örökítette meg pénzerméken a Queent. Az érméket, melyek egyikén a zenekar négy tagjának hangszerei is megjelennek, tegnap bocsátották ki – számolt be róla a Brit itv.com hírportál. „Íme az első érme, amelyen a Queen és a királynő (Queen) látható” – fogal-

zta Brian May, az együttes tagja, arra utalva, hogy az egyik érme egyik oldalán II. Erzsébet, a másikon pedig az együttes képe látható. Hozzátette, nagy megtiszteltetés számukra, hogy így ünneplik zenéjüket. Chris Facey, a Királyi Pénzverde érmetervezője elmondta, az érméken feltűnő hangjegyek a Queen 1975-ben megjelent Bohém rapszódia című dallamát idézik. Az emlékérmét arany, ezüst és olcsóbb változatban is meg lehet vásárolni a pénzverdétől. A korlátozott példányszámban kiadott érmék ötfontos, olcsóbb címlete 13 fontért szerezhető be, a drágább, aranyozott százfontos érme 2020 fontért kapható.

